

**BULLETIN NEZÁVISLÉHO MÍROVÉHO SDRUŽENÍ
INICIATIVY ZA DEMILITARIZACI SPOLEČNOSTI**

č. 7 - březen 1989

.....	
Dopis NMS Fed. ministerstvu národní obrany	str. 1
etice československých občanů	1
Dopis generálnímu tajemníkovi OSN	2
Podpora návrhu na udělení Nobelovy ceny míru V. Havlovi	2
Jednání signatářů NMS s představiteli NF v Plzni	3
Další jednání s ČSNV	3
Diskusní sobota v Riegrových sadech	6
Janka a Tomáš před soudem	6
Lávková řeč Hany Marvanové	8
Signatáři NMS P. Frtala a J. Karpišková trestně stíháni	12
<u>Solidarita s perzekuovanými aktivisty NMS</u>	
Prohlášení výboru na obranu mírových aktivistů (VOMA)	13
Dopis soudci obv. soudu pro Prahu 2	13
Ševeromoravská hladovka za vězněné aktivisty NMS	14
Květiny k soše sv. Václava	14
Dopis z Holandska	14
<u>Zahraniční kontakty</u>	
ČSD	15
<u>Akce NMS</u>	
Proti vojenským hračkám	15
<u>Oznámení</u>	
Připojili se	16
<u>Reakce, články, dopisy</u>	
Dopis J. Štencle předsednictvu FS ČSSR	17
Dopis manželů Svobedových sdružený FS ČSSR	17
Dopis adresovaný aktivistům NMS	18
Žádost o tiskovou opravu	19
Náhradní služba po Hájnové revoluci	19
První poslední sobota (J. Svoboda)	21
Úryvky z dopisů Hany Marvanové a varby	22
.....	

Uzávěrka tohoto čísla: 3.4.1989

Upozorňujeme na to, že některé texty mohou být otištěny bez vědomí autora a jejich obsah nemusí vždy vyjadřovat názor redakce.

Redakční rada: Jana Březová, Křovická 411, 518 01 Dobruška
(od 10.4.1989 ve varbě)
Milos Zeman, Doláckova 531, 132 00 Praha 8
Radek Zeman, Bělohorská 136, 159 00 Praha 6

V Praze 28.2.1989

Již 6. března budou ve Vídni zahájena jednání o snížení stavu konvenčních výzbroje od Atlantiku po Ural a fórum o opatřeních k posílení důvěry a bezpečnosti v Evropě. Věříme, že jednání 23 členských států Varšavské smlouvy NATO přinese v dohledné době pozitivní výsledky - na rozdíl od jednání o snížení ozbrojených sil a výzbroje ve střední Evropě, která probíhala přes 5 let a vyústila pouze prohlášením účastníků bez jakýchkoliv konkrétních výsledků.

S povděkem jsme přijali zveřejnění počtu ozbrojených sil hlavních druhů výzbroje zemí Varšavské smlouvy v Evropě. Je to jistě významný vstřícný krok nadcházejícím rozhovorům. Faktem, který nás však znepokojuje, je struktura výzbroje ČSLA. Naše armáda má v současné době k dispozici 4585 tanků a 4300 bojových vozidel pěchoty a obrněných transportérů. To ji řadí na přední místo v Evropě v počtu výzbroje, která má útočný charakter, neboť tanky, bojová vozidla pěchoty a obrněné transportéry jsou prostředky umožňující obsazování cizího území. Proto vítáme nadávné oznámení o snížení počtu tanků v notostřeleckých a tankových divizích ČSLA. Jen těžko lze ale nyní věřit proklamacím z minulých let o obranném charakteru naší armády.

V loňském roce byla také zveřejněna výše vojenského rozpočtu ČSSR. Občané však byli s touto položkou rozpočtu seznámeni až po jejím projednání a schválení. Nebyli ale informováni o struktuře vojenských výdajů.

Mnoho se dnes u nás hovoří a píše o prohlubování demokracie a veřejné informovanosti. Demokratická má být ale jen taková společnost, jejíž občané mohou ovlivňovat všechny procesy, které se dotýkají jejich života, tedy i procesy zbrojení a jeho kontroly. Záruku, že ČSLA bude v budoucnu mít skutečně jen obranný charakter, vidíme v tom, že se problematika zbrojení stane předmětem veřejné kontroly.

Žádáme proto, aby občanům ČSSR byla umožněna účast na svobodné diskusi o zbrojení a jeho kontrole.

Tento náš požadavek se opírá o dokument OSN přijatý na 2. zvláštním zasedání o odzbrojení a jeho kontrole 15.12.1982.

x x x

Petice čs. občanů za uzákonění práva na odmítnutí povinné vojenské služby a vytvoření náhradní služby v občanském sektoru

Poslanci FS ČSSR

Vážené poslankyně, vážení poslanci!

Zasíláme vám petici československých občanů. Podnětem k jejímu napsání bylo odsouzení Vladana Kočího v září loňského roku za to, že odmítl vykonávat základní vojenskou službu. I když byl 28.10.1988 amnestován a propuštěn z vězení, podstata problému se tím však nezměnila, a ani tím nebyl vyřešen konkrétní problém Vladana Kočího.

Jsmo rádi, že je opět na svobodě, ale je nutno si uvědomit, že podle zákona může být kdykoliv k výkonu vojenské služby povolán znovu a postaven tak opět do stejného konfliktu. Nelze se spokojit s prohlášením vysokého armádního činitele, že jsou jednotlivé případy odpiračů citlivě řešeny. I kdyby byly tyto případy řešeny například nabídkou zařazení na funkci, při jejíž vykonávání nepříjde voják do styku se zbraní, nabídkou "modré knížky" nebo dokonce benevolentním nepovoláváním odpirače k vojenské službě, zůstává stále v platnosti zákon, jehož plnění může být kdykoliv požadováno.

Domníváme se proto, že by nemělo jít o vyřešení jednotlivého případu za zavřenými dveřmi, ale o zákonnou možnost, která je pro každého občana naší země. Je třeba vyjít vstříc mravnímu postoji občana z úcty k jeho individualitě a ne jen ze strachu před mezinárodní ostudou, že budeme mít nového politického vězně a že by se zveřejnění případu mohlo stát inspirací pro další po-

tančovní odpirače.

Havlovi dává, proč by se československý občan nemohl těšit ze strany zákonů své země stejně dobře ke svému svědomí a přesvědčení jako občané Polské lidové republiky, Maďarské lidové republiky a jako občané většiny tzv. imperialistických států.

K tomuto dopisu je připojena petice československých občanů za uzákonění práva odmítnout povinnou vojenskou službu a za vytvoření náhradní služby v civilním sektoru, jejíž znění jsme otiiskli v bulletinu č. 4. K této výzvě se připojilo 757 občanů ČSSR svými podpisy, z nichž 190 je bohužel nečitelných.

Dne 30. března zaslali aktivisté NMS Jan Svoboda, Pavel Jégl a Tomáš Tvaroch tento podnět poslancům FE ČSSR.

x x x x

Dopis generálnímu tajemníkovi OSN

V dopise z 12.3.1989 adresovaném generálnímu tajemníkovi OSN Javieru Pérez de Cuellarovi informuje 9 aktivistů NMS pana de Cuellara o souvisejících procesech s J. Petrovou, O. Veverkou a V. Havlen. V závěru dopisu stojí:

"Soudní procesy s aktivisty občanských iniciativ v ČSSR měly, podle našeho názoru, čistě účelový charakter a slouží k zastrašení těch čs. občanů, kterým představí být lhostejná neutěšená situace v jejich zemi.

Myslíme si, že vzhledem k Vašim snahám o všeobecné porozumění a s ohledem na Vaši nesmírnou autoritu by bylo rozumné a správné, kdybyste k této skutečnosti zaujal stanovisko a pomohl osvobodit naše nespravedlivě vězněné spoluobčany."

x x x x

Podpora návrhu na udělení Nobelovy ceny míru Václavu Havlovi

Nedávný návrh poslanců amerického kongresu na udělení Nobelovy ceny míru Václavu Havlovi podpořili aktivisté téměř všech čs. nezávislých iniciativ.

Aktivisté NMS John Bok, Jan Chloumal, Pavel Jégl, Michal Kobal, Jiří Pavlíček, Vladimír Smrček, Martin Šmíd, Ruth Šernová, Tomáš Tvaroch, Luboš Vydra a Miloš Zeman zaslali 10.3.1989 norské Nobelově společnosti dopis tohoto znění:

Dámy a pánové,

mír není ohrožen jen zbraněmi, ale neláskou a sobectvím každého z nás a z nich vyplývajícím ovládnutím jedněch druhými a svévolí mocných a otupelostí bezmocných. Jako lidé, kteří se sdružili v nezávislou občanskou iniciativu, aby společně konkrétními kroky usilovali o snížení napětí ve společnosti, si hluboce vážíme každého, kdo tváří v tvář nezodpovědné moci přijme svůj podíl zodpovědnosti za osud svůj i všech ostatních a nechová hněv vůči těm, kteří jej kvůli projevené občanské zodpovědnosti pronásledují. Takové lidi považujeme za tvůrce skutečného míru. Proto podporujeme návrh, aby Nobelova cena míru za rok 1989 byla udělena člověku, jehož spoluobčany máne čest být, panu Václavu Havlovi.

Mnohým z nás, převážně mladým lidem, pomohl právě Václav Havel svým literárním a esejistickým dílem a celým svým životem pochopit, že společenské slo nepronásleduje silou, ale tím, že se budeme snažit zůstat za všech okolností sami sebou. Václav Havel je pro nás příkladem člověka, který se dovede v nesvobodném prostředí chovat svobodně a který není v zájmu pohodlného a profesionálně úspěšného života schopen resignovat na víru ve smysluplnost života a tím i smysluplnost každého lidského činu. Právě tato svou bytostnou dimenzí nás postojem Václava Havla přesvědčují.

Po dvacet let nás státní moc vynucovala k naprostému cynismu k obecným věcem. Byla to Charta 77, jejíž je Václav Havel spoluzakladatelem, která

nám, v době svého vzniku, často ještě dětem, poprvé ukázala, že chovat se občansky zodpovědně je možné, a která zahájila duchovní obrodu společnosti přiměřeněji již své dnes obecně viditelné plody. Jestliže se dnes mladí lidé cítí svobodněji než dříve a jestliže jsou pro svobodu svou i ostatních připraveni něco udělat, je to také díky panu Havlovi.

Snad právě proto je Václav Havel znovu ve vězení. Arthur Miller řekl: "Budoucnost je dnes s Václavem Havlem v jeho ruzyňské celi. Všude kolem je minulost." Věřme s Arthurem Millerem, že budoucnost je s Václavem Havlem v jeho celi. Udělení Nobelovy ceny míru panu Václavu Havlovi bychom chápali jako symbolické vyjádření toho, že budoucnost neomezuje svůj pobyt na celý ruzyňského vězení.

x x x x

Jednání signatářů NMS s představiteli NF v Plzni

6.2.1989 navštívili signatáři NMS Jan Rampich a Tomáš Vodrážka Krajský mírový výbor v Plzni s úmyslem navázat dialog. Jelikož z mírového výboru nebyl nikdo přítomen, byli přijati tajemníky Národní fronty Josefem Pangerlem a Václavem Polákem.

J. Rampich a T. Vodrážka se v diskusi pokusili objasnit činnost a poslání NMS, ale setkali se se zřejmým nepochopením. Tajemníci NF je neustále přerušovali otázkami na legalizaci NMS (proč prý si hraje na vlastní písečky apod.). Po delší rozmluvě projevili obavy z protisocialistického charakteru činnosti NMS a prohlásili, že oni jsou jediní, kteří mohou vystupovat za všechny občany.

I když v závěru jednání J. Pangerle a V. Polák připustili možnost informovat o činnosti NMS KMV, zmohli se pouze na plzeňské signatáře NMS upozornit. KS SNB a jediným výsledkem tohoto jednání se nakonec staly výhrůžky příslušníků StB rodičům T. Vodrážky (oba jsou učitelé).

Plzeňská zkušenost znovu potvrzuje, jak těžké a většinou zcela nemožné je navázat dialog s oficiálními orgány, které setrvávají ve strachu a v neochotě k jakýmkoliv projevům nezávislé občanské aktivity.

Přesto však myslíme, že by bylo prospěšné, aby se i ostatní signatáři NMS pokusili ve svých krajích o kontakt s Mírovým výborem. Je nutné upozornit na naši existenci, na naše záměry a cíle a hlavně předložit naše požadavky. O svých pokusech nás, prosíme, informujte.

x x x x

Další jednání s ČSMV

21. února t.r. se zástupci NMS Ruth Šormová a Miloš Zeman sešli se dvěma zástupci ČSMV, Ivanem Fialou a Janem Průšou.

Hovořilo se o plánovaném občanském setkání v sobotu 25.2., při jehož pořádání přislíbil NMS penze LV SSM. Dále se hovořilo o problematice vojenských hraček - Ivan Fiala zástupcem NMS přislíbil poskytnutí souhrnnějších informací k této otázce. Jako další téma, kterým byvšem se měli zabývat, předložili aktivisté NMS otázku náborů na vojenské školy a postupu při těchto nábořích.

Pokud jde o kontakty s mírovými hnutími ze zahraničí, vyjádřili se aktivisté NMS v tom směru, že si každého takového setkání cení, avšak možnosti takových setkání jsou právem každého čs. občana, neměly by být v žádném případě výsadou a rozhodně by neměly být nikdy prezentovány jako úspěchy v úsilí kontaktovat ČSMV s NMS! (Přibližně dva před tímto rozhovorem zprostředkovali zástupci ČSMV setkání aktivistů NMS s delegací britské mírové organizace (ND - Campaign for Nuclear Disarmament).)

Na další náš rozhovor se týká a věrných aktivistů NMS i dalších nekomunistických občanských. K případu Hany Marvanové Ivan Fiala uvedl, že ji sledují a za sebe dělá do vězení. Jinak se i nadále snaží získat podrobné

ší informace o ní i o Tomáši Dvořákovi, zatím bezvýsledně. (13.12.88 se zástupci ČSMV obrátili na generální (?) prokuraturu se žádostí o podrobné informace o obou případech - odpověď zatím nedošla.) Pokud jde o návštěvu Marvanové ve vězení, o níž chtěl již po minulém setkání s NMS Ivan Fiala vědět, zatím tak neučinili. Jan Prašša hovořil v tom smyslu, že by se zástupci NMS měli soustředit na pokrok, ke kterému došlo (?) např. v jednání s ČSMV či v poslední době i s ÚV SSM, a zaměřit se na otázky, ve kterých je reálné naděje na výsledek. Jako příklad uváděl např. vojenské hračky či možnost prodloužení dovolené vojáků zákl. služby. Zdůrazňování problémů, které souvisejí s politickými procesy, si prý NMS zavazuje možnost pro další práci na konkrétních problémech. Takové stanovisko aktivisté NMS jasně odmítli. Vyjádřili se v tom smyslu, že neshodují přestat pracovat na konkrétních problémech, ale usilují o propuštění aktivistů protiprávně držených ve vězení je pro ně o téžnou překážkou, která se musí vyřešit. V těchto věcech rozhodně nelze jakkoli taktizovat.

Rozhovor probíhal necelé dvě hodiny po vynesení rozsudku nad Václavem Havlenem, zároveň v první den soudního procesu s Janou Petrovou (další vězněnou aktivistkou NMS) a dalšími šesti nezávislými aktivisty. Ruth Šernová upozornila pana Fialu na to, že postrádala přítomnost kohokoliv z ČSMV při procesech, ve kterých jsou mj. souzeni i nezávislí míroví aktivisté. Ivan Fiala argumentoval tím, že by vstupenku do soudní síně jistě nedostal. Zástupci NMS ho proto upozornili, že i sama přítomnost v soudní budově či před ní je pro naše nespravedlivě stíhané přátele cenná, a že by bylo vskutku načase, aby zástupci ČSMV začali pravdivě vystupovat sami za sebe jako jednotlivci, když už to nemohou učinit jako zástupci oficiálního československého mírového hnutí.

X X X X

Jednání se zástupci Výboru československé veřejnosti pro lidská práva a humanitární spolupráci

Dne 15. února se setkali tři aktivisté NMS Pavel Jégl, Jan Svoboda a Radek Zenan s tajemníkem Výboru čs. veřejnosti JUDr. Fláglm.

Hovořili jsme zejména o dosavadní činnosti a o záměrech Výboru do budoucna. Pan JUDr. Flágl aktivistům NMS sdělil, že při jednání na generální prokuratuře požádali o přešetření a vysvětlení případů, v kterých se na Výbor občanské obrátili a v nichž by se mohlo jednat o porušování lidských práv. Generální prokuratura jim přislíbila odpověď do 14 dnů a JUDr. Flágl přislíbil, že nás o odpovědi k případům našich uvězněných aktivistů bude informovat.

Záměry Výboru čs. veřejnosti v nás vcelku vzbudily sympatie. Výbor chce zajistit vydání všech dokumentů KBSE, které se týkají lidských práv; vypracovává návrhy na změny čs. právního řádu, aby byly naše zákony v souladu s mezinárodními závazky; dotazuje se u generální prokuratury na případy porušování lidských práv a žádá jejich přešetření.

Přece však pro nás nad prací Výboru zůstává do budoucna otázka. Jaké budou další kroky, jestliže státní orgány nebudou akceptovat návrhy na změny zákonů? Co bude Výbor dělat, až mu prokuratura odpoví, že všechny případy přešetřila a že neshledala postupy orgánů závadnými?

Ve středu 8.3.1989 navštívila čtveřice pražských aktivistů NMS J. Pavlíček, L. Vydra, T. Tvaroch a M. Šnád Výbor čs. veřejnosti pro humanitární spolupráci a lidská práva (dále pouze Výbor), aby se jako zástupci VOMA informovali na stanovisko Výboru k věznění aktivistů NMS T. Dvořáka, H. Marvanové a J. Petrové a zjistili předpoklady k případné vzájemné spolupráci.

JUDr. Gajdošík, který nás za Výbor přijal, během krátkého rozhovoru zdůraznil údajnou nezávislost Výboru a jeho nestrannost vzhledem k moci i k nezávislým iniciativám, což se v dalším kontextu ukázalo pouze jako plané řečnění. Jak se Výbor staví k případům našich vězněných přátel se prý dozvíme až po 21. březnu, kdy má proběhnout jednání Výboru s generálním prokurátorem ohledně

lednových represí a zatčených aktivistů (což se ovšem Dvořák a Marvanové týká). JUDr. Gajdošík konstatoval, že právo je relativní a zákony sluší nám vládnoucí třídy a dále se vyjádřil, že "Výbor nemůže zasahovat do roz-
tých procesů, jejichž rozsudky nenabýly právní moci"; co mnil oněmí "zá-
nevině. Výbor prý zatím hledí vlastní identitu, je zavalen množstvím prác-
hlavně - nemůže se stavět do opozice vůči státním orgánům a nerespektovat
platné zákony.

V tom případě však proklamovaná nezávislost a nestrannost Výboru bez-
své, jeho význam a akceschopnost je zcela zpochybňována a naopak se v plněn-
lo zjevuje faktická bezmocnost této "vojácké" organizace, jež je jen další
loutkou v rukách mocenských struktur. Tentokrát s raději ověřenější, demokratic-
naskou.

Odpověď generální prokuratury Výboru se tedy značně zpožďuje; ke spo-
případů porušování lidských práv se pravděpodobně vysloví až při jednání
čeném na 21.3.89!

Zkušenost dvou našich jednání s Výborem a i poněkud odlišný výsledný
jen z nich ukazuje, že do značné míry záleží na tom, kdo zrovna sedí na
hón konci stolu. Naše pochybnosti a výhrady vůči Výboru se však v podstatě
shodují.

x x x x

Pracovní skupina s ČSMV

Dne 17.2.1989 zahájila činnost pracovní skupiny, která se má zabývat
tázkami demilitarizace společnosti a hledat možnosti konkrétních řešení pr-
blémů, které s ní souvisí. Toto jednání se zúčastnili: Zdeněk Křtina - Č-
ČSMV, Jan Hermann - zaměstnanec Ústavu pro výzkum veřejného mínění, Jarosl-
Bedlák - člen ČSMV, zaměstnanec sekretariátu vlády ČSSR, P. Novák a P. Boh-
ka - členové ČSMV a zaměstnanci Ústavu mezinárodních vztahů, p. Krivonozhka
zaměstnanec vnitřního odboru ČSMV, Roman Branberger - zástupce nírového hru
Servas International, Eva Braunová - redaktorka Vlasty, M. Veselá - redakt-
Mladé fronty a tři aktivisté MMS Jan Chudomel, Pavel Jögl a Ruth Šarnová.

Byla vymezena konkrétní témata, kterými se skupina bude zabývat:

1. Náhradní civilní služba a problémy odmítání vojenské služby z důvodů své-
domí
2. Výchova k míru
3. Informovanost o vojenské problematice
4. Konverze zbrojního průmyslu

Hned v úvodu se vyskytly velké názorové rozdíly v pojetí tak základních
pojmů jako je mír, demilitarizace apod. Přes velké nepochopení některých ú-
častníků trvali zástupci MMS na pravidelném informování veřejnosti všemi do-
stupnými prostředky o existenci a činnosti této pracovní skupiny. Konečné vy-
řešení tohoto problému bylo odloženo na další setkání. Zároveň bylo dohodnuto
že prvním projednávaným tématem bude možnost zavedení náhradní civilní služby
v ČSSR.

Jednání pracovní skupiny pokračovalo 22.3.1989, opět v budově ČSMV. Pokud
jde o nedořešený problém informovanosti, bylo aktivistům MMS navrženo kompro-
misní řešení, které přijali: pracovní skupina sice nebude vydávat žádné ofici-
ální zprávy o průběhu jednání, ale každý účastník může informovat způsobem, je-
ký uzná za vhodný.

Zároveň bylo dohodnuto, že případné konkrétní podněty a návrhy předá
prac. skupina kompetentním orgánům přímo nebo prostřednictvím ČSMV, podle je-
jich povahy. Poté proběhla výměna názorů k náhradní civilní službě a k důvodům,
které vedou k odmítání vojenské služby. Bylo dohodnuto rozšířit pracovní skupi-
nu o odborníka na právní otázky, zástupce Výboru čs. veřejnosti pro lidská
práva a humanitární spolupráci a zástupce církví.

Další jednání se má uskutečnit 26.4.1989 a bude se opět zabývat náhradní civilní službou.

x x x x

Diskusní sobota v Riegerových sadech

V polovině února se sešli aktivisté MMS J. Chudomel a J. Svoboda s funkcionáři ÚV SSM, kteří projevíli zájem o činnost Nezávislého národního sdružení - iniciativy za demilitarizaci společnosti. Na dalším jednání jsme se domohli, že se pokusíme uspořádat společně diskusní shromáždění k otázkám spoje s vojenskou službou a s dalšími problémy demilitarizace společnosti.

Toto diskusní setkání se uskutečnilo v sobotu 25. února v restauraci v Riegerových sadech. Šlo zde zejména o vyčlenění konkrétních tematických kruhů, které lidi v souvislosti s touto problematikou pálí, které by měly dále šířeji diskutovány a které by se staly východiskem pro sestavení konkrétních návrhů ke zlepšení situace, jež by pak ÚV SSM předložil kompetentním státním orgánům.

Diskuse ukázala, že lidé chtějí hovořit i o dalších otázkách a že nemohou jen pořádát veřejné otevřené diskuse a přitom bránit shromážděným, aby mluvili o věcech, které se jich bezprostředně dotýkají. Dospěli jsme tedy k závěru, že v této formě nelze nadále pokračovat a s ÚV SSM jsme se dohodli na vytvoření dílčího specializovaného spoluzasedání. Potřeba otevřeného diskusního fóra zůstává i nadále otevřenou otázkou; původní intenci "posledních sobot" nelze v této formě nahradit a dle nás nebude činná možnost svobodné otevřené diskuse na jakékoli téma, není možné pořádát veřejné diskuse na téma specializované.

Můžeme, myslím, v dohledné době očekávat, že by nám bylo oficiálně povoleno, nebo alespoň nebráněno, pořádát veřejné diskuse o aktuálních otázkách. V současné době si ani nejsem zcela jist, zda by to bylo možné vzhledem k tomu, jak bylo interpretováno to, co zaznělo v Riegerových sadech. Sam jsem se účastnil diskusního klubu pořádaného ÚV SSM v Praze a musím říct, že mě zaly hlasly mnohem radikálnější, a přesto nikdo nově pořadatele z toho, co bylo řečeno ani to nepřičítá vlivu zahraniční propagandy. Snad je tedy v současné situaci vhodnější využít prostoru, který poskytují oficiální struktury, v níže větší než dříve, a zde po nich žádat skutečnou otevřenost, která je oficiálně tolik proklánována.

x x x x

Hanka a Tomáš před soudem

Už od října minulého roku jsou v ruzyňské věznici drženi ve vazbě naši přátelé, šestadvacetiletý JUDr. Fana Marvanová, matka čtyřletého Lukáše a třicetiletý Tomáš Dvořák. Byli obviněni z trestných činů pobuřování a přípravy k pobuřování.

Po téměř pěti měsících nesmyslného věznění se ve dnech 16. a 17. března konalo v jejich trestní věci hlavní líčení u Obvodního soudu pro Prahu 1. Sednání předsedal JUDr. Jan Bělchradský, obžalobu zastupoval obvodní prokurátor pro Prahu 1 JUDr. Karel Florián. Obžalované zastupovali obhájci JUDr. Josef Lžišer a JUDr. Otakar Hotojzl.

V jednání čini byly přítomny matky obou obžalovaných, zástupce Československého národního výboru Ivan Fiala, zástupce Výboru čes. veřejnosti pro lidská práva a humanitární spolupráci JUDr. Klimeš, zástupci Rudého práva a ČTK a na Hančino a Tomášovo přání i jejich přátelé Václav Kalý, Jiří Pavlíček, Jan Svoboda, Anna Šabatová, Ruth Šamrová a Saša Vondra.

Celkem bylo vyslechnuto sedmáct svědků, z toho osm příslušníků Bezpečnosti. Dá se říct, že ani jeden svědek nevypovídal v příný neprospěch Hanky a Tomáše.

Po formální stránce probíhala celá jednání korektně. Po výsledku obžalo-

vaných a svědků se četly listinné důkazy, mezi nimi také mnoho materiálů No. závislého mírového sdružení. Výsledky svědků pokračovaly ještě i v pátek 17. 3. Poté podal prokurátor JUDr. Florián (který jinak do průběhu jednání po celá dva dny nezasahoval) návrh obžaloby: nepodmíněné tresty odnětí svobody v polovině trestní sazby v I. NVS (t.j. 1 a 3/4 roku).

Následovaly řeči obhájců: JUDr. Láčar i JUDr. Motejl poukázali na složitost celého případu - původní trestné činy výtržnictví (z nich byli Hanke a Tomáš obviněni v souvislosti se svou aktivní účastí na manifestaci 21. srpna loňského roku), na něž se vztahovala amnestie z října 1938, byly zcela účelově překvalifikovány na trestné činy pobuřování (navíc pohankou z trestného činu pobuřování musí být nepřítelství k socialistickému společenskému a státnímu zřízení, které oba obžalovaní rozhodně popřeli...), obvinění jsou vykonstruovaná. Upozornili dále na protiprávnost Vyhlášky NVP o doplnění záruky ochrany prátek v hl.n. Praze z 20.10.1938, na její rozpornost s některými články čs. Ústavy. Hovořili také o paradoxnosti situace, kdy po podepsání českého dokumentu, který jasně hovoří o tom, že kterákoli účastnická zpráva má právo a možnost zajímat se aktivně o situaci v dodržování lidských práv v jiné zemi, je zájem zahraničí přičítán obžalovaným v podstatě k hanbě. Má stít si, slovy obhájců, bude muset na takový zájem zahraničí zvyknout a je nerealistické, aby na to dopláceli ti, jejichž případ je předmětem tohoto zájmu. Obhájci poukázali také na "zvláštní situaci", k níž v posledních měsících došlo - otázky ještě před půl rokem tabuizované se dnes poměrně běžně diskutují!

Hanka i Tomáš přišli po celou dobu hlavního líčení klidným dojmem; nevěřili jasně a věcně, bez emocí. Zvlášť při působivé Hančině závěrečné řeči muselo být každému v soudní síni jasné, o co ve skutečnosti jde... (viz dále). Po dvouhodinové "poradě" vynechal JUDr. Jan Bělohradský rozsudek: Hanka a Tomáš byli uznáni vinnými z trestného činu přípravy k pobuřování (§7 odst. 1 k § 100 odst. 1 tr.zák.) a odsouzeni k trestu deseti měsíců odnětí svobody s podmíněným odkladem na zkušební dobu třiceti měsíců. Prokurátor se proti rozsudku na místě odvolal a podal stížnost proti propuštění z vazby, takže Hanka a Tomáš jsou i nadále v ruzyňské věznici!

Po skončení jednání prvního dne byl obžalovaný umožněn pětiminutový rozhovor s matkami. Asi sto přátel, kteří byli od rána v soudní budově, se po "skončení pracovní doby" (kdy byli z budovy vykázáni) shromáždilo opodál a s hlukem tak Hanka a Tomáš pozdravit alespoň voláním a potleskem, když je policejní avie odváděla. V pátek po vynesení rozsudku už rozhovor s matkami umožněn nebyl a Hanka a Tomáš záměrně odvezli dříve než se většina přátel dostala před soudní budovu.

Ačkoliv se rozsudek po událostech a procesech posledních měsíců může někomu jevit jako relativně mírný, není rozhodně důvodem k radosti, protože je nespravedlivý! Hanka a Tomáš byli uznáni vinnými z přípravy k pobuřování, které se měli dopustit tím, že oba "soustřeďovali k rozšiřování písemností, které jsou svým obsahem zaměřeny proti socialistickému společenskému a státnímu zřízení" a Tomáš navíc tím, že "vyzýval k účasti na nepovolené manifestaci 28.2.1938". Ani jedna z těchto skutečností nebyla při hlavním líčení prokázána, i když se o to vlastně ani nepokoušel. Nebyl předložen jediný důkaz pro to, že některá ze zabavených písemností byla určena k rozšiřování, nehledě na to, že se nikdo ani nesnažil vysvětlit, o kterou písemnost konkrétně jde a v čem by padně spočíval její údajný "protisocialistický charakter". Stejně tak nebylo prokázáno, že by Tomáš Dvořák v době od 21.10., kdy byla manifestace odložena na 28.10., zakázána, do 22.10., kdy byl zatčen, k účasti kokokoli vyzýval.

Celý průběh hlavního líčení tak nutně jen posílil dojem, že případy našich přátel jsou vykonstruované a čistě účelové a že jejich jediným smyslem zastrážit ostatní aktivisty MČS a mnoho dalších, především mladých lidí, kteří prolévají v naší společnosti chtějí přistupovat aktivně a s pravou odpovědností.

Závěrečná řeč Hany Marvanové

Nejdříve bych se vrátila k činu, který se mi klade za vinu v bodě 1, a to k trestnému činu pobuřování, jehož jsem se měla dopustit svými projevy na Václavském náměstí.

Přijela jsem na Václavské náměstí, kde již bylo shromážděno značné množství lidí, kteří mezi sebou hovořili a diskutovali. Teď je třeba pochopit, z jakého důvodu jsem se do takové diskuse zapojila vy. Musím říci, že jsem aktivistkou Nezaviselého mírového sdružení a že jsem v dubnu loňského roku podepsala Základní prohlášení tohoto sdružení. Tím jsem vyjádřila, že se k je myšlenkám hlásím, že je ochotna i prosazovat. Jestli je tedy ochotna prosazovat, je především potřeba, abych se k nim vyjadřovala písemně a abych případně podepsala dopis, ve kterém budeme něco namítovat a který zašleme státním orgánům. Ale zároveň to znamená, a to ze Základního prohlášení naší iniciativy vyplývá, že musíme hovořit s lidmi o tom, co naše iniciativa chce. Protože ze Základního prohlášení vyplývá, že mezi lidmi panuje velká lhostejnost, je třeba o slovu "mít" a o věcně, co a čím rozumíš, i o tom, co je třeba udělat pro svobodné postavení člověka ve společnosti, o tom všem je třeba s lidmi hovořit. Je třeba a nyní namítáme právě tyto slova. Proto jsem také na Václavském náměstí začala s lidmi mluvit. Nejdříve jsem jim zhruba vysvětlila, o naší iniciativě uvažuje, a vysvětlila jsem si, že to řeknu, abych jaksi uspokojila své přesvědčení o tom, že to lidé říci musí. Ovšem jaké bylo to překvapení, že lidé nejsou tak lhostejní, jak se zdá, ale že je to skutečně zajímavé, vyvolali - hovořte o tom dál, máme nějaký program, co by se mělo dělat. My sami nevíme, co by se mělo dělat. Je pravda, že v naší společnosti je spousta lhostejnosti. Když něco náhodou řekneme, když se nám něco nebude líbit, tak z toho budeme mít jen samé nepříjemnosti. A my jsme diskutovali, že nejde jenom o nás, že jde o celou společnost a že se na to nemůžeme dívat z toho úzkého pohledu "proč si dělat nepříjemnosti" a že proto na tom shromáždění na Václavském náměstí hovoříme o této iniciativě a proto jsme se do této činnosti pustili. Co se dělo na Václavském náměstí dál? Je pravda, že vlastně tato naše slova, která jsme tam přetloukli, doplněním čísla 1, Základní prohlášení čísla 2, vyvolala další diskusi mezi lidmi. Diskutovalo se o tom, co bylo obsahem těchto písemností. Ovšem a podnětu toho, že my jsme vyslovili otázky své názory, bylo také to, že čtení začali také vyslovovat to, co si myslí. V této chvíli spontánně mezi lidmi vznikla diskuse. Pan prokurátor ve své záměrné řeči chtěl namítnout, že vlastně za tuto diskusi, která byla společensky nebezpečná, musíme odpovědnost. Do určité míry se cítíme odpovědní za tuto diskusi. Viděli jsme, že se na nás lidé obraceli jako na někoho, kdo má nějaký program a kdo má konkrétní výsledky.

Když jsme viděli, že vyvoláváme v lidech určitou důvěru, tak jsme cítili potřebu ovlivnit to, jak bude tato diskuse vypadat dál. Protože jsem právnický vzdělanec, považovala jsem za nutné tuto diskusi usměrnovat, i z toho důvodu, aby se nedostala za rámec, který umožňuje náš právní řád. Proto jsem tak vysvětlila lidem, jaká pravidla má mít tato diskuse, že každý má právo vyslovit své mínění a názor na to, co se mu nelíbí. Musí se zdržet samozřejmě útoků nebo nekřivlivých napadání, která by byly v rozporu s naším právním řádem. Budeme-li ale věcně diskutovat, žádného trestního jednání se nedopustíme, ani špatného jednání. Poté vznikla diskuse o určitém problému a vznikl tam nápad, že by se měl představit. My jsme se aktivně podíleli na formulaci těchto jednotlivých bodů, a jak už jsem říkala, důvodem tohoto našeho aktivního podílení bylo to, že si myslíme, že v naší společnosti je třeba daleko více otevřenosti, že žádné zakrývání faktů, žádné zakrývání problémů nikomu nepomáhá. To bylo také v duchu jednoho z bodů Základního prohlášení Nezaviselého mírového sdružení. Samozřejmě, uvažujeme si, že v rámci diskuse se mohou objevit různé názory, i protichůdné názory, že s nimi nemusí všichni souhlasit. Myslí si, že v naší společnosti nedochází k pochopení toho, že pluralismus názorů není ničím škodlivým, že je jednou z hlavních součástí lidské společnosti. Tyto rozdílné názory vyplývají z toho, že lidé žijí v různých podmínkách. Z toho vyplývá i jeho třeba odlišný názor. Myslíme si, že lidé mají mít právo říci, co

si spolehlivě a tence důvědu, že to, co vysloví, co si myslí, odráží to, co ve společnosti skutečně chybí. Tak tomu bylo i v diskusi na Václavském náměstí v srpnu loňského roku. Tito lidé, aniž by se předem dohodli na tom, k čemu se chtějí vyjadřovat, shodli se na konkrétních bodech, shodli se poněkud rychle, a to velké množství (bylo to rozhodně přes tisíc lidí), kteří tyto body slyšeli a kteří je svým potleskem odsouhlasili. To znamená, že, ať už je jejich mínění správné nebo ne, ať už jsou jednotlivé body formulovány správně nebo méně přesně, odráží to problémy, která v naší společnosti existují. Proto si myslím, že tato diskuse by byla velmi potřebná, myslím, že lidé slyší v diskusi svůj názor, a jestliže se na tomto názoru shodne nějaké množství lidí, znamená to, že objevíte užší problém. Objevíte-li ho, znamená to, že je to první krok k tomu, abychom tento problém vyřešili. Umožnilo-li vyslovit lidem to, co si myslí, pak zároveň přiznáme to, že na jejich názoru záleží a že se mohou podílet na vytváření společného názoru a že budou přijat názor většiny, pak za takového rozhodnutí lidé ponесou spolupodporu a budou se cítit oprávněnými občany naší společnosti. Myslím si, že diskuse prospěje tomu, co v Ústředním prohlášení nazýváme "posílení důvěry mezi lidmi i mezi národy", které je nezbytné.

Udržení míru - taková byla tedy naše aktivita na Václavském náměstí. Nemohu souhlasit s panem prokurátorem, že tedy tihle jsme nabádali občany, a v rámci diskuse narušovali náš právní řád. My jsme účastní jen alibionisté, protože jednak jsme spustili stavidla diskuse, to vlastně bylo špatné, takže nemáme odpovědnost za to, co bylo v rámci té diskuse samozřejmé, že v rámci diskuse může být.

Jestliže přítomní občané přijali těch devět bodů a jestliže obžaloba spatřuje v představení těchto bodů trestný čin pobuřování, protože tyto body pobuřovaly proti našemu společenskému a státnímu zřízení, je třeba se nespěšně zabývat obsahem těchto bodů. Na začátku těchto bodů se vychází z toho, proč se vlastně ti lidé na Václavském náměstí 21. srpna sešli. - Že si chtěli připomenout dobu, která byla před 20 lety - v pád pěti armád Varšavské smlouvy do Československa 1968. Myslím si, že nesouhlas s tímto aktem je v zájmu všeho pokrokového na celém světě, je v zájmu socialismu. Chtěla bych upozornit v této souvislosti na projev Michaila Gorbáčova na setkání 23. února letošního roku s prasujícími. Tento projev otiskly naše sdělovací prostředky. Já konkrétně mám výstřížek z novin Práce, ve kterém se hovoří o povídkách socialistických mezinárodních vztahů. Já si myslím, že se to významně týká důvodu té manifestace na Václavském náměstí. Ocitovala bych myšlenky z tohoto projevu. Každý národ, když se rozhodne pro socialismus, sám určuje formy, prostředky a metody nové společnosti, které odpovídají jeho historii a vytvořeným podmínkám, ekonomickým možnostem a bezpodmínečná samostatnost, plná rovnoprávnost, přísné nevnušování do vnitřních záležitostí je shodné se zásadami a pravidly socialistických mezinárodních vztahů. Rozvíjet všechny tyto nové kraky znamená i rozvíjet světový socialismus, zvyšovat vědomý pokrok lidí. Myslím si, že není daleko doba, kdy skutečně bude splněn tento požadavek. První body požadavků československých občanů, které byly přečteny na Václavském náměstí, že tedy vstup sovětských vojsk a vojsk 5 armád Varšavské smlouvy byl v rozporu s principy mezinárodního práva. Z tohoto pohledu je potom třeba pohlížet na aktivitu všech občanů, kteří se účastnili té manifestace. A nemůže být ani řeč o tom, že i ti lidé tihle, že vyjádří nesouhlas se vstupem vojsk do Československa v roce 1968 napadali socialismus jako takový v naší zemi. Tihle chtějí jenom říci, a by byla napravena chyba, která se stala. Důkazem toho, že je to chyba a že možné ji napravit tím, že bude uznána za chybu, je i to, že Sovětský svaz uznal za politickou chybu to, že jeho vojska vetoupla do Afghánistánu, a i z tohoto důvodu z Afghánistánu odchází.

Stejně tak i další body, které jsou v prohlášení československých občanů a byly přijaty 21. srpna na Václavském náměstí, nejsou namířeny proti existenci socialismu. Nemá žádná tajemství, a je to obsaženo i v mnohých článcích ve sdělovacích prostředcích našich i sousedních socialistických států, že by v socialistických státech byly do určité míry jenom formální akty, jenom manifestační gesty. Měly by skutečně volat a je třeba udělat všechno pro

to, aby se takovými volbami staly. A je také třeba udělat něco pro to, aby byl demokraticky ovlivňován výběr kandidátů, a čímž souvisí i požadavek nezávislé kandidatury. Konečně, tento požadavek je vyjadřován i v ostatních socialistických státech, je to například nově zvolené zákonodárství v Sovětském svazu. Stejně tak požadavek lidských práv - je pravda, že lidské právo u nás i v jiných socialistických státech, ale nejen v nich, ale i v jiných státech celého světa, jsou problémy. To připustilo i prohlášení Výboru československé veřejnosti pro lidská práva, kde se uvádí: Socialistický stát sám svou humanitární podstatou vytváří předpoklady pro naplňování lidských práv. Jsme si však vědomi toho, že praktické uplatňování nebylo a není vždy bez problémů. V rozhovoru s předsedou Výboru československé veřejnosti pro lidská práva toto připustil. Nezapomínáme, že u nás jsou lidská práva vážně ohrožena. Otázky lidských práv se došly v Československu řešily téměř výhradně na úrovni státních orgánů a organizací. To, že občané na Václavském náměstí zvolili do devíti bodů požadavek dodržování lidských práv u nás, znamená, že jsou s něčím nespokojeni. To odpovídá objektivní realitě a na řešení těchto problémů se lidé chtějí podílet.

Stejně tak bychom mohli rozbrat i další body a žádný z nich není namířen proti našemu zřízení. Například diskutovaný bod svoboda sdělovacích prostředků.

Nespokojenost občanů vyplývá například z toho, že na těch devíti bodech se tam shodlo minimálně 1500 lidí, tedy značné množství lidí. A v devátém bodu požadovali, aby jejich prohlášení bylo zveřejněno v našich sdělovacích prostředcích - to se bohužel vůbec nestalo. A nikdo ani nepovažoval za nutné to činnost vysvětlit. Proč se to nestalo? Lidé na to čekali. Ti, co tam byli, čekali, jestli to naše sdělovací prostředky zveřejní, nebo ne. Takže z toho samotného faktu, že se to ve sdělovacích prostředcích neobjevilo, vyplývá i oprávněnost požadavku, který by se mohl formulovat i jinak, ale požadavku o body sdělovacích prostředků a zrušení cenzury.

Na Václavském náměstí došlo tedy k této diskusi. Naše aktivita na něm vyplývá z našeho přesvědčení, které vyjadřujeme zejména v Základním prohlášení naší iniciativy, Nezávislého mírového sdružení, ke kterému jsme se přihlásili. Z pohledu myšlenek této iniciativy bych chtěla také pohlížet na naše jednání, které nás vedly k našemu jednání. Proto je třeba se zabývat tím, o co naše Nezávislé mírové sdružení usiluje. Je třeba se zabývat a to i při dokazování. A tím se pan prokurátor nezabýval vůbec - vůbec se nezabýval obsahem tohoto prohlášení. Je třeba se tím zabývat a to tedy že jsem se se to týká druhého skutku, který je mi kladen za vinu, a to tedy že jsem se zabýval přípravou k násilnému rozšiřování písemností připravovala k pobuřování většího počtu osob. Šlo o písemnosti právě zmíněného Nezávislého mírového sdružení. Říkám to, že opravdu nebylo překážkou ani při dokazování, že bych se připravovala k rozšiřování těchto písemností, stejně se k této písemnosti hlásím a souhlasím s jejím obsahem podpísem pod ní. Je třeba se zabývat tím, jaký smysl má naše aktivita Nezávislé mírové sdružení. Zde tedy Základní prohlášení či dopisy číslo 1, 2, 3 a 4, které byly u nás zajištěny, a potom prohlášení, zda je v nich něco, co by pobuřovalo nebo co by mohlo pobuřovat proti socialistickému společenskému a státnímu zřízení či proti obrzyschopnosti naší země. A zde jsem se k takovému jednání připravovala z nepřátelství k socialistickému společenskému a státnímu zřízení. Je třeba tedy rozbrat jednotlivé dokumenty. V Základním prohlášení, jak pan obhájce řekl, není vůbec nic, co by bylo v rozporu s cíly jakékoliv společnosti, která usiluje o mírové soužití ve světě. Není to v rozporu naší společností, je to socialistické. V Základním prohlášení ani v žádném jiném dopise není nastolena vůbec otázka toho, jaké společenské zřízení bychom si představovali ve státě jako žádoucí. Právě naopak. V tomto Základním prohlášení se objevuje myšlenka, že nechceme být vázáni na žádný politický, ideologický či náboženský směr, protože si myslíme, že by to omezovalo lidi v tom, na čem mají právo, tedy spolupracovat - čili kládeme důraz na to, co nás spojuje, nikoli na to, co nás rozděluje. Není tam nastíněna otázka společenského zřízení, jsou tam pouze vyjmenované body, kterými, jak se domníváme, může Mírové sdružení přispět k tomu, aby byly vytvořeny podmínky k dobytí mírové spolupráce. Je to posí-

lení důvěry, otevřenost, která je i pro nás důvěry, otevřenost, která se týká i vojenských otázek, podpora odrazovací jednání a vůbec opuštění takových zvrátů, které vycházejí z předpokladu, že druhý člověk, má-li jiný názor, je nepřítel všech. Dále překonávání obrazu nepřitele a naopak prosazování obrazu partnera čili tolerance mezi lidmi a mezi národy i mezi různými národy. To je zhruba obsah Základního prohlášení. A nepochybuji o tom, že souhlasí s touto verzí, že základní prohlášení a jeho myšlenky nejsou v rozporu s naším společenským zřízením ani s žádným jiným společenským zřízením ve světě. Dopisy číslo 1 a 2 jsou specializovány na problematiku, která souvisí s výkonem vojenské služby. Týkají se oblastí, která skutečně v době, kdy jsme tyto dopisy omyšleli, byla stabilizována a o těchto problémech se hovoří. Faktem ovšem je, že tyto problémy mezi mladými lidmi existovaly, byly pociťovány jako velmi aktuální, a to, že se o nich nehovořilo, byla chyba. Chtěli jsme předložit státním orgánům určitá návrhy, jak tyto problémy řešit a jak si získat vliv mladé generace - tím, že státní orgány budou řešit to, o čem mladí zájímají. Chtěli jsme tím vlastně dát průchod mínění většiny. Je vidět, že za poslední rok nebo za poslední půlrok se situace skutečně změnila, takže diskuse o těchto otázkách není ničím špatným, není považována za společensky nebezpečnou a proto rozhodně tedy bod b), že by tyto písemnosti směřovaly proti obranyschopnosti naší země, musí být logicky vypuštěna. Vyplývá to z toho, že se změnila poměry ve společnosti a že se o těchto otázkách diskutuje. Stejně tak se to týká ankety, která je ve spise uložena a která tedy rovněž nemůže být zahrnuta pod tento bod. Základní prohlášení, dopisy č. 1 a 2 a anketa nemají podle mého názoru pobuřující charakter. Zůstává dopis č. 3, který hovoří o vstupu sovětských vojsk na naše území v roce 1968. To, jak jsem již zdůraznila a argumenty podložila, rovněž nemůže směřovat proti našemu společenskému a státnímu zřízení. Logickým důsledkem diskusí a odhalování problémů, které v naší společnosti existují, bude také přehodnocení tohoto bodu.

Zbývá prohlášení k 28. říjnu. V tomto prohlášení se nepraví nic jiného než že cítíme spoluodpovědnost za situaci, která je v naší společnosti, že se chceme podílet na řešení této situace, že chceme přispívat ke konkrétním návrhům, že nechceme hovořit jenom o vojenské problematice, že chceme usilovat o otevřenost ve společnosti a o otevřené projednávání problémů. Čili, nechceme nastolovat nějaké konkrétní problémy, ale zabývat se problémy, které společnost jako problémy pociťuje. V tomto prohlášení se také praví, že současný politický systém dostatečně nemožňuje všem občanům projevit názor, který by byl odlišný od oficiálního stanoviska. Myslím, že je to skutečnost, kterou není třeba zakrývat a kterou potvrzují opět i články z poslední doby, například články o socialistickém pluralismu a co to je. V zájmu socialismu není, aby se všechny názory shodovaly. Při diskusích mohou zaznít různé názory. Je třeba chápat, že kritika znamená útok na socialismus. V této besedě u kulatého stolu, kterou zorganizovalo především s právníky Rudé právo, se praví: Budeme se muset zbavit různých návyků, toho, že když nás někdo kritizuje nebo vystoupí s kritickou připomínkou, považujeme to hned za útok proti socialistické společnosti. Dále se v tomto rozhovoru s odborníky praví, že skutečná činnost organizací Národní fronty byla doposud poznamenána pasivitou a formalismem, což vedlo k lhostejnosti a ke ztrátě odpovědnosti a odcizení. Je tedy výborně napuštěno, že musíme odcizení překonat, abychom měli všichni pocit spoluodpovědnosti za tuto společnost, za tento svět. Přirozená rozmanitost názorů a potřeb pracujících není překážkou rozvoje socialismu, ale naopak je zdrojem hlubšího poznání a nalézání řešení. Řekla bych, že prohlášení k 28. říjnu je ve stejném duchu jako diskusní setkání odborníků v Rudém právu.

Chtěla bych tedy shrnout, že žádná písemnost, která byla u mě zajištěna, žádná písemnost NMS nemá pobuřující charakter, protože nosí nádech proti socialistické společnosti a státnímu zřízení v naší zemi. Součástí musí především také být pobuřující, která nesporně vrhá světlo na to, co jsou vlastně naši aktivisté zamyšleli. Proto je třeba vidět, jakou iniciativou a jakou aktivitou je Národní národní sdružení. Činnost NMS považujeme nejen za aktivní, protože se zabývá problémy, kterými se zabývá celý pokrokový svět.

Většina mírových hnutí je uměle usměrněna ze pokrokovou masovou elita. Myslíme si, že činnost NMS je potřebná právě proto, aby byla překonána pasivita a lhostejnost mezi lidmi a chápeme tedy tuto činnost jako aktivní podíl na společenském životě. To, že se obracíme na státní orgány, z toho je patrné, že chceme respektovat náš právní řád a že v rámci právního řádu usilujeme o změny, které považujeme za prospěšné. Proto naše aktivita není v žádném případě protispolečenská. Neusilujeme o destabilizaci společnosti, jak se tvrdí v odůvodnění obžaloby. To by bylo konsekvencí i proti myšlence naší aktivity. Každé opravdové mírové snažení musí ohlídat, že máru provází stabilní společnost, která prosperuje a která dokáže demokraticky řešit své problémy. Existujeme jako neformální společenství bez jakékoli organizační struktury. Myslíme si, že tato neformálnost a nezávislost, že nejme zařazeni do Národní fronty, neznamená, že bychom popírali sdílení naší společnosti nebo že bychom byli zásadně proti naší společnosti. Chceme si však uchovávat určitý prvek nezávislého pohledu, pohledu odjinud, který je, myslíme, pro společnost potřebný. Je třeba na každý problém pohlížet z různých stran. Netvrdíme, že náš pohled musí být každopádně ten nejobjektivnější. Je to pohled určité části mladých lidí - to je všechno. Chceme, aby tento náš pohled byl brán v úvahu při hledání optimálního řešení. To, že jsme nezávislou občanskou iniciativou nemůže být rozhodně chápáno jako destabilizující činitel v naší společnosti, jak se to bohužel ovšem hodnotí ve sdělovacích prostředcích. Je to dost smutné, protože aktivitu občana, ať už v rámci konkrétní organizace nebo spontánní, která nemá žádnou hlavičku a žádnou organizaci, je třeba posuzovat podle toho, co ten občan skutečně zamyšlí. A to, že existujeme jako nezávislá iniciativa neznamená, že bychom chtěli poškodit naši společnost a destabilizovat ji.

Koneckoncem nezávislé iniciativy existují.

Předneseno před obvodním soudem pro Prahu I, 17. března 1989

xxxx

(Sdělení VONS 914) Signatáři HSE Petr Frtala a Jana Kerpišková trestně stíháni

Vyšetřovatel VB vanešl dne 23.1.1989 obvinění vůči Petru Frtalovi, nar. 3.11.1969, dělníkovi, bytem Vlkova 7, Praha 3 a mladistvé Janě Kerpiškové, nar. 8.4.1971, trvale bytem Jihlava, Kemenského 18, dělnici, t.č. bez pracovního poměru. Obvinil je z trest. činu výtržnictví podle § 202/1 tr.z., jehož se měli dopustit dne 23.1. kolem 13. hodiny tím, že se ve středu Prahy pohybovali v kožených bundách, na nichž měli nápisy "1988", "Propusťte politické vězně", "Ve jménu humanity", "Čin hůř, tím líp", "Svoboda ve stínu občanské", "Propusťte Kamilu Petrovickou" a jiné, což prý budilo pohoršení. Petr Frtala byl navíc obviněn z trest. činu příživnictví, podle § 203 tr.z., neboť v onen den byl již 29. den bez pracovního poměru. Oba obvinění jsou stoupenci hnutí punk. Příslušníci VB jim nř. vysvětlovali, že pohybují-li se v takových bundách ve středu města, je to trest. čin, jinde nikoliv. Oba obvinění jsou na svobodě.

Trestní věci obou obviněných se projednávají odděleně. Seznámení s výsledky vyšetřování ve věci Petra Frtaly je stanoveno na 23.2., ve věci Janě Kerpiškové na 6.3. V obou věcech vystupuje jako svědek signatář Charty 77 Jiří Čihelka z Jilemnice, který podal stížnost Inspekci ministerstva vnitra na to, jak s ním příslušníci SMČ jako se svědkem zacházeli. Vyhrcovali mu fyzicky násilím, eskortovali ho v portech a fotografovali ho.

§ Praha 14.2.1989

xxxx

SOLIDARITA S NEZÁVISLÝMI AKTIVISTY NMS

Prohlášení Výboru na obranu mírových aktivistů (VOMA)

V posledním roce vznikly v naší zemi dvě občanské iniciativy, které mají ve svém názvu slovo "mír". Nezávislé mírové sdružení - iniciativa za demilitarizaci společnosti a Mírový klub Johna Lenona. Obě iniciativy spojuje přesvědčení, že starost o mír nelze delegovat pouze na profesionální politiky, jejichž jednání je vždy do určité míry podřízeno mocenským zájmům, ale že za mír mezi lidmi zodpovídá každý z nás. Takové přesvědčení vede aktivisty zmíněných iniciativ k pokojným projevům neschvalu se vál, co vytváří napětí uvnitř společnosti, se všemi projevy mocenské svůlnosti.

Obě iniciativy usilují o celospolečenský dialog a vyloučení k účasti v něm i představitele státní moci, avšak mocenské orgány volí ve vztahu k nim konfrontaci. Státní moc se bude muset dříve či později vyrovnat s probouzejícím se autentickým veřejným míněním společnosti a s prohlubujícím se vědomím občanské spoluodpovědnosti. Proto nás znepokojuje skutečnost, že tolik našich spoluobčanů, kteří se angažují v nezávislých mírových iniciativách, stále ještě pociťují perzekuci a z ní vyplývající osobní strádání za ochotu stát do důsledku za svůj přesvědčení. Tito naši spoluobčané rozšiřují svobodný prostor pro nás pro všechny. Cítíme se povinni vyjádřit jim svou solidaritu. Proto jsme se rozhodli založit Výbor na obranu mírových aktivistů. Jeho členem se může stát každý, kdo chce konkrétními kroky pomoci mírovým aktivistům, kteří jsou pro své nezávislé postoje pronásledováni. Naším úmyslem je především informovat veřejnost o nespravedlivých postizích nezávislých mírových aktivistů, shromažďovat informace o všech projevech solidarity s nimi, pomáhat jim a jejich rodinám.

Jiří Dienstbier Václav Malý Jiří Pavlíček Tomáš Tvaroch Luboš Vydra
V Praze 23. února 1989

X X X X

Dopis soudci obvodního soudu pro Prahu 2

A. Svobodová, J. Hrudka, R. Šarnová, R. Zeman, J. Chudomel, M. Zeman a J. Svoboda 18.2.1989 v dopise JUDr. Antonínu Těšíkovi, soudci obvodního soudu pro Prahu 2, oznamují opakovanou hladovku za vězněné aktivisty NMS, kterou zahájili 19.12.1988 a ke které se připojilo do 18.2. dalších 56 lidí.

V dopise píší: "V úterý 21.2.1989 budete předsedat a účinnému jednání s aktivisty nezávislých iniciativ, kteří se pokusili 16.1.89 položit květiny k pomníku sv. Václava na Václavském náměstí v Praze na památku smrti Jana Palacha před 20 lety. Mezi souzenými bude i naše přítelkyně Jana Petrová. Na rozdíl od většiny souzených bylo trestní stíhání proti ní rozšířeno o trestný čin útoku na veřejného činitele podle § 156 odst. 2 tr.z. Toto obvinění považujeme za absurdní a nemůžeme jej chápat jinak než jako odpověď mocenských a bezpečnostních orgánů na její aktivitu v NMS, kterou zaměřila také na obranu vězněných aktivistů NMS.

V závěru dopisu aktivisté NMS vyzývají JUDr. A. Těšíka, aby se oprostil od všech politických emocí, které případ od počátku provázejí (i od případných tlaků, které jsou na něho vyvíjeny) a aby objektivně posoudil celou situaci.

X X X X

Severomoravská hladovka za vězněné aktivisty MNS

V dopise adresovaném VONSu, Výboru čs. veřejnosti pro lidská práva a humanitární spolupráci, FS ČSSR, Prezidentské kanceláři ČSSR a Generální prokuratuře jedenatřicet signatářů ze Severomoravského kraje oznamuje, že se dne 1.2.1989 připojují k protestním hladovkám, které budou držet společně, až do obvyklé propuštění vězněných aktivistů. Každý z účastníků této protestní akce se zavazuje hladovět jeden den každého měsíce.

V dopise je vyjádřeno hluboké znepokojení nad lednovými událostmi v Praze a mimo jiné se v něm píše:

"Tyto skutečně otřesné činy se pro nás stávají varováním a velkým momentem, a proto musíme a konečnou platností potlačit pasivitu i u nás v Severomoravském kraji. Vždyť všichni ti, kteří jsou neprávem vězněni, snášejí svá utrpení právě pro nás a za nás další, lepší život."

(š)

Květiny k soše sv. Václava

14. března v 16 hodin T. Tveroch, J. Chudomel, St. Devětý, P. Payne, J. Kolafa, M. Šmíd, J. Pavlíček, R. Šernová a B. Veselá - převážně aktivisté MNS - položili květiny k památníku sv. Václava, aby tak vyjádřili solidariitu s těmi, kdo byli před stejným přetrváním před dvěma měsíci uvězněni a s dalšími čs. vězni svobodní. Prvních pět jmenovaných bylo po tři až čtyři hodiny zadržováno na VB, ostatní pouze legitimováni.

15.3.89 jsme se obrátili dopisem na předsedu Městského soudu v Praze. Informovali jsme ho o tom, že položením květin jsme uskutečnili totéž, o co jsme pouze pokusili naši přátelé 16. ledna. Upozornili jsme ho na skutečnost, že ač oni byli odsouzení, my trestně stíhání nejme a vyzvali ho, aby to bylo vzato v úvahu při odvolacích soudcích s našimi přáteli.

Dopis z Holandska

Přátelé z Holandska zaslali 5.3.t.r. dopis gen. prokurátorovi JUDr. Pješkovi, prezidentu ČSSR G. Husákovi, velvyslanec ČSSR v Holandsku F. Chladovi Československému mírovému výboru, v kterém žádají, aby byli propuštěni z vězení aktivisté MNS Hana Marvanová, Tomáš Dvořák a Jana Petrová a aby byly zrušeny jakékoli represe proti MNS.

V dopise připomínají závazky vyplývající z Charty OSN a také závazky, které ČSSR přijala podepsáním Vídeňského dokumentu v lednu t.r.

Připojeno je 34 podpisů zástupců IKV, Holandské nevládní mírové rady,

V osobním dopise přejí holanďáci přátelé Nezávislému mírovému sdružení odné síly a odvahy k další práci.

PRANIČNÍ KONVANTY

D - Campaign for Nuclear Disarmament

CND - Kampaně za jaderné odzbrojení je největší britská mírová organizace. Vznikla v roce 1958.

CND je proti všem zbraním hromadného ničení - jaderným, chemickým i biologickým. Hlavně se však zabývá britskými jadernými zbraněmi a americkými jadernou zbraní na britské území. K této organizaci se může připojit kdý, kdo přijímá cíle CND. Členové přicházejí z různých prostředí, různí svým politickým i náboženským přesvědčením. Spojuje je však nekompromisní odhodlání zbraní hromadného ničení a kladná politika, která je založena na jejich vlastnictví.

CND je poměrně široká organizace, po celé Británii pracuje asi 1300 místních skupin. V rámci CND existují specifické skupiny, ve kterých se sdružují např. křesťané, ekologové, členové politických stran, lékaři, učitelé, důvůdci, vědci apod.

Za svůj konečný cíl považuje CND všeobecné a kompletní odzbrojení, svět, ve kterém nebude země vlastníci prostředky k napadení jiné země.

Činnost CND je financována převážně z členských příspěvků, zisků z prodeje publikací, z darů církví, různých spolků i jednotlivců apod.

CND se snaží, aby si všichni lidé uvědomili skutečné nebezpečí jaderné války, aby byli informováni. CND vydává množství vlastních publikací a informačních materiálů - knihy, letáky, plakáty, měsíčník Sanity, odznaky atd.

Organizace spolupracuje s tiskem, s církvemi, odborovými svazy, s politickými stranami. Navazuje také kontakty s mírovými iniciativami na celém světě.

Porádají se demonstrace, diskuse, setkání při různých příležitostech, promítají se filmy atd.

17.2. se několik aktivistů NMS sešlo s početnou delegací britské mírové organizace CND. Aktivisté NMS hovořili o své činnosti a o problémech s ní spojených a o případech svých nespravedlivě vězněných přátel. Zástupci CND vysvětlovali smysl své vlastní práce a předali nám některé materiály. Ze setkání jsme měli dost rozporuplné pocity, neboť jsme měli dojem, že v základní zásadě pojetí míru se obě strany neshodují a jen těžko jedna druhou chápou. Řeší o tom i jejich závěrečné přání, aby přestavba, která nyní u nás probíhá, postupovala kupředu i nadále tak jako dosud!

DE NMS

oti vojenským hračkám

Ve čtvrtek 16.3.1989 rozdávali aktivisté NMS na mnoha místech ČSSR (v Praze, Brně, Bratislavě, Ostravě, Liberci, Třeborě a jinde) letáky s tímto textem: Kili přátelé, nekupujte vojenské hračky, nedívejte dětem tanky a samopaly! Nehrajte si s nimi na vojáky! Proč vytvářet v dětech pocit, že zabíjení je normální součástí života? Dejte jim pocítit lásku a radost z krásných věcí.

Kromě několika krátkých výslochů příslušníci Bezpečnosti přímo nezasáhli. Podobnou akci uspořádali aktivisté NMS již předtím.

Na ni navazuje i další akce, která spočívá v obcházení prodejen s hračkami a v zapisování do knih přání a stížností v tom smyslu, že si nepřejeme, aby byly vojenské hračky vystavovány ve výložkách a že by se prodejna neobešla bez vojenských hraček vůbec. Tuto akci lze považovat za průběh.

Uvítám další originální nápady, jak vystoupit proti prodeji a hlavně výrobě vojenských hraček.

ZNÁMENÍ

Prípojení

Monika Havlíčková, Sládkovičova 1235/17, Praha 4 - Krč, 142 00
 Milan Bláha, Dukovina nad Labem 31, 533 05
 Vladimír Vyskočil, Slepá 15, Brno, 613 00
 Peter Frtala, Ozvoldikova 4, Bratislava, 841 02
 Zdeněk Leibl, Novodvorská 10, Trutnov, 541 01
 Zdeněk Šichor, Tausigkova 1172/1, Praha 8 - Šablice, 182 00
 Jiří Kott, Lindnerova 6/998, Praha 8 - Libeň, 180 00
 Jana Karpíšková, Komenského 18, Mhlava, 536 01
 Jiří Sivec, Krausova 605, Praha 9 - Letňany, 190 00
 Ing. Tomáš Holenda, Bělehradská 447, Havlíčkův Brod, 580 01
 Jiří Jelínak, Polnyalová 455, Sezimovo Ústí II, 391 02
 Pavel Jehn, Jilomnického 358, Sezimovo Ústí I, 391 01
 Jan Klement, 9. května 194, Lomnice u Tišnova, 679 23
 Roman Šedivý, Myštčeva 71, 503 55
 Pavla Šuláková, A. Macka 1, Ostrava 1, 701 00
 Petr Šulák, A. Macka 1, Ostrava 1, 701 00
 MUDr. Jaroslav Hanzel, Pořetokova 556, Praha 8, 181 00
 Ladislav Novák, Žilinská 642/6, Trenčín, 911 01
 Vladimír Kohout, Sportovní 1545, Turnov, 511 01
 Monika Kohoutová, Sportovní 1545, Turnov, 511 01
 Karel Šírek, Bezděčín 28, Frýdštejn, 463 32
 Jan Staněk, Leninova 474, Turnov, 511 01
 Jaroslav Vondrák, Vlastibořice 55, Sychrov, 463 44
 Josef Brožek, Rudé armády 34, Železný Brod, 460 22
 Josef S. Tomsa, Sedlišťka 18, Sychrov, 463 44
 Aleš Zeneno, Dvořákova 331, Turnov, 511 01
 Oldřiška Tomsová, Sedlišťka 18, Sychrov, 463 44
 Jana Leskauerová, Na vípence 761, Železný Brod, 460 22
 Jan Vašíček, Gottwaldova 202, Hodkovice nad Mohelkou, 463 42
 Petr Kosina, Podlesí 538, Hodkovice nad Mohelkou, 463 42
 Bedřich Kulb, Hodkovice č. 111, 463 42
 Michal Bernard, Rudé armády 1/128, Turnov, 511 01
 Petr Malý, Lidových milicí 1534, Turnov, 511 01
 Miroslav Procházka, Varenská 38/2974, Ostrava 1, 701 00
 Lenka Zogatová, Skryjova 31, Brno, 600 00
 Petr Borovička, Příluky 273, Gottwaldov, 760 00
 Ivan Bradáč, Duk. hrdinů 5, Břeclav 690 00
 Martin Novák, Jaselská 14, Brno, 600 00
 David Langer, Gottwaldova 22, Hustopeče u Brna, 693 01
 Jiří Mareček, 24. dubna 11, Želešice 664 43
 Jan Pinos, Hakenova 12, Brno, 638 00
 Libor Kozák, Nejedlého 11, Brno, 602 00
 Božena Bělková, Středova 1, Brno, 638 00
 Maďa Kovářová, nám. Svebody 2, Brno, 600 00
 Jan Šapák, Grotrova 33, Brno, 600 00
 Jana Holonerová, Ježkova 7, Brno, 600 00
 Ivan Wähla, Pellicova 30, Brno, 600 00
 Martin Dohnal, Svatoplukova 5, Brno, 600 00
 Miloš Klement, Mařákova 26, Brno, 600 00

Petr Čap ek, Kamenná čtvrt 4, Brno, 600 00
 Petr Hlavatý, Horácké nám. 5/3, Brno, 600 00
 Renata Miková, Bedřichovice 9, Šlapanice, 664 51

REKLA, ČLÁNKY, DOPISY
 Předsednictvu Federálního shromáždění ČSSR

Podle ustanovení čs. právního řádu mi letošním rokem vzniká odvodní povinnost, kterou však nemohu vykonat, tak jako žádnou ze zákonem uložených branných povinností, z důvodu svého náboženského a pacifistického přesvědčení. Tyto branné povinnosti mohu splnit jen když nebudu v rozporu s mým sněžením. Tedy za předpokladu, že mi bude zaručena možnost náhradní civilní služby vojenské v sociálním či zdravotnickém zařízení po celou dobu výkonu služby.

Žádám vás proto, abyste předešli zbytečnému a absurdnímu věznění za projev svědomí a zasadili se o umožnění této náhradní vojenské služby.

V Litovli dne 27.3.1989

Jiří Štenol
 Vítězná 582
 784 01 Litovel

x x x x

Dopis manželů Svobodových adresovaný FS ČSSR

Vážené poslankyně, vážení poslanci,

uplynuly právě dva roky ode dne, kdy jsem se obrátil na Federální shromáždění s podnětem, který se zabýval problémy spojenými s výkonem vojenské služby a s uplatňováním všeobecné branné povinnosti v naší zemi. Na tento podnět jsem do dnešního dne nedostal žádnou odpověď a nedostalo ji ani více než tři sta dalších občanů, kteří se k mému podnětu později připojili. Svůj otevřený dopis jsem poslal s odvoláním na právo, jež je mi zaručeno článkem 28 naší Ústavy. Z následujícího článku ovšem vyplývá, že nejen občané mají právo obracet se s podněty ke státním a zastupitelským orgánům, ale také to, že tyto orgány mají povinnost je včas a odpovědně vyřizovat.

Na můj podnět mi neodpověděli dokonce ani dva ze tří poslanců FS mého volebního obvodu, jímž jsem svůj podnět zaslal s průvodním osobním dopisem. Tento přístup značně zpochybňuje jejich postoj k zastupitelskému významu zastávané funkce, vyplývající mimo jiné i z Ústavy (článek 23, odst. 1), která i jim ukládá povinnost dbát podnětů občanů, a kromě toho považují jejich mlčení za projev prosté osobní neslušnosti. Je větší každého poslance, aby ve svém svědomí zvážil, jakým způsobem hodlá přistupovat k výkonu své funkce dříve, než přijme svoji kandidaturu.

Nehodlám zde napadát konkrétní osoby, neboť se domnívám, že problém je hlubší. Mnozí k mému podnětu si vysvětlují zejména tím, že problémy, které jsem naznačil, se dotýkají samotné ideologické podstaty našich ozbrojených sil, a to je oblast, již se každý raději obloukem vyhne. Můj dopis nezahrnuje ovšem pouze podněty, které se dotýkají oblasti ideologické, ale i takové, které jsou charakteru sociálního a ryze lidského. Na jeden z nich chci upozornit: Je to řešení situace vojáků s rodinami.

Dosavadní řešení tohoto problému je ostudou naší armády i naší sociální politiky před celým civilizovaným světem a stává se nesplnitelným dluhem společnosti vůči dětem, které na dva roky ztrácejí otce.

Žádné opatření, které problém řeší regionálním umístěním, nemůže skutečně odstranit praktické problémy, které neúplností rodiny vznikají, a žádný způsobem neřeší problém nejzávažnější, jímž je výchova bez otce.

Dosavadní stav neodpovídá současnému stupni rozvoje sociální politiky upírá člověku jedno z nejzákladnějších lidských práv: vychovávat své vlastní děti a být vychováván svými vlastními rodiči. Neodpovídá ani intencím zákonů o rodině: "Ochrana manželství, mateřství, rodiny, zájmů všech dětí, jakož i zvýšení péče o rodiny a více dětí je uskutecňována celou naší společností." (Zák. č. 66 1983 Sb. - preambule) (podtrženo mnou); "Rodina založená manželstvím je základním článkem naší společnosti..." (článek II - zásady tohoto zákona). Vyvstává nutná otázka, zda je základem společnosti skutečně rodina nebo armáda. Žádné branné zájmy státu nemohou v době míru opodstatnit nesprávné rozdělení rodin a dělat z dětí na dva roky sirotky.

Vyzýváme vás proto, abyste v nejbližší možné době uzákonili v rámci své povinnosti služby v ozbrojených silách v době míru pro občany, kteří mají děti a podílí se na jejich výchově.

V nadávové době bylo rozhodnuto o snížení stavu československých ozbrojených sil. Toto snížení má být uskutečněno provedením vojáků z bojových úřadů k útvarům stavebním. Kdyby toto snížení bylo řešeno absolutně, tedy uvolnění číselné počtu osob z vojenské služby, umožnilo by to z této povinnosti vyloučit zhruba každého patnáctého občana a to by k vyřešení tohoto problému již stačilo, aniž by tím byla narušena obranná schopnost naší země.

Pevně věříme, že tato změna by byla přínosem pro zdravý harmonický rozvoj tisíců dětí a také by pomohla zachránit nojeden mladý manželství.

Tento dopis v souladu s článkem 28 Ústavy ČSSR považují za otevřený, neboť považují za žádoucí na nedostatky upozorňovat nejen státní orgány, ale i občany. K tomuto dopisu se připojuje svým podpisem také moje manželka, která jako matka dvou dětí byla stávajícím stavem citelně postižena.

Vážení poslanci, vážené poslankyně, pamatujte prosím na skutečnost, že závažnost problému se nerieší jiným samým a ne počtem osob, které na něj upozorní. I když mnozí na tuto skutečnost upozornili sami dva, nic to nemění na tom, že je to věc vážná, kterou je třeba řešit.

V Praze dne 3.3.1989

Dopis adresovaný aktivistům MMS

Milí přátelé,

Jme aktivisté Nezávislého mírového sdružení - iniciativy za demilitarizaci společnosti. Jsme pacifisté, a i když je zřejmé, že MMS jako takové není pacifistické, připojili jsme se k němu, neboť se domníváme, že intence této iniciativy akceptují náš postoj a dávají i dostatek prostoru pro naše konkrétní působení.

Je pochopitelné, že na některé problémy máme názory odlišné od ostatních aktivistů. Nemáme například souhlasit s pojetím vojenské služby jako částečné povinnosti, neboť vojenskou službu za všech okolností ohlíme především jako přípravu k zabíjení. Domníváme se, že naše odlišná stanoviska však nemají být důvodem k rozkolu (a myslíme si, že tomu tak ani není), ale že jsou a mají být obchacím společného hledání odpovědí na závažné otázky, před které nás staví současnost.

Náš postoj má pro nás zásadní význam, neboť žijeme v době, kdy je tolik ohrožení k lidskému životu a jeho ničení. Pacifismus jako zásadní stanovisko je podle nás výzvou světa, který tolik relativizoval základní hodnoty lidské.

Děkujeme se na všechny aktivisty, kteří jsou pacifisté, s výzvou, aby s námi navázali kontakt, aby mohli společně hledat specifické formy naší aktivity a konkrétně je uskutečňovat.

Roman Šedivý, Mýtěves 71, 503 55 Miloš Cihelka, Luční 1013, 514 01 Jilem

Žádost o tiskovou opravu

17. března otisklo Rudé právo zprávu o soudním procesu s našimi přáteli, aktivisty MŠS JUDr. Hancu Marvanovou a Tomášem Dvořákem. Ve zprávě, která vyšla pod titulkem "Pobuřování před soudem", bylo Nezávislé mírové sdružení označeno přívlastkem "nelegální".

22. března požádali tři aktivisté MŠS Jan Chudomel, Jan Svoboda a Ruth Šornová šéfredaktora RP Zdeňka Hořeního o uveřejnění tiskové opravy.

Ve svém dopise upozornili na základní axiom každého demokratického právního řádu, totiž že "Co není zakázáno, je povoleno" a citovali znění principu č. 25 Vídeňského dokumentu.

Dále se v dopise praví: "Jelikož Rudé právo je tiskovým orgánem ÚV KSČ, tedy politické strany, která svou vedoucí úlohu ve státě zakotvila dokonce v úst. Ústavě, předpokládáme, že neprodleně napravíte chybu, které jste se v článku "Pobuřování před soudem" dopustili a uveřejníte tiskovou opravu, kde svůj omyl vysvětlíte a do budoucna přestanete kriminalizovat činnost aktivistů MŠS i dalších nezávislých iniciativ."

X I X X

Právo na odepření voj. služby z důvodů svědomí po Říjnové revoluci

V březnu minulého roku přijala Komise pro lidská práva OSN rezoluci, která uznává právo na odpiracství jako legitimní příklad všeobecně uznávaných práv na svobodu názoru, svědomí a náboženství. V této rezoluci se také doporučuje všem členským státům zavést náhradní civilní službu. Rezoluce byla přijata značnou většinou hlasů. Sovětský svaz se zdržel hlasování. Pro mnohé to bylo přijemné překvapení, protože v minulosti se Sovětský svaz něčemu podobnému vždy bránil.

Toto zdržení se vysvětluje několika způsoby. Někteří pozorovatelé soudí, že Sověti nechtěli být v hlasování osamoceni, aby vážně nepoškodili představu o sobě. Velká část mezinárodních mírových hnutí skutečně chápe právo na odpiracství jako důležité kritérium při hodnocení reforem probíhajících v SSSR. Jiní se snažili najít motiv v nové orientaci sovětské bezpečnostní politiky a v nové politice otevřenosti. Oficiální zástupci Sovětského mírového výboru vyjádřili svou naději na nové odzbrojovací dohody na úrovni konvenčních zbraní. To by dovolilo demobilizaci deseti tisíc odvedenců z Východu i Západu, ponechání prostoru pro legální status odpiraců. Vzhledem ke zdržení se hlasování přý Sovětský svaz přijal politiku "počkáme a uvidíme" - s ohledem na možný vývoj událostí.

Ať už je důvod jakýkoli, je přijetí zmíněné rezoluce významnou událostí v Sovětském svazu, kdo pro své pacifistické přesvědčení odmítají nastoupit vojenskou službu. Pro ně byl učiněn významný krok směrem k obnově práva, které si vymohly pacifistické skupiny v Sovětském Rusku po Říjnové revoluci. 4. ledna 1919 sovětská vláda (Rada lidových komisařů) skutečně vyhlásila nařízení zaručující všem náboženským pacifistům právo na náhradní civilní službu a za určitých okolností dokonce plné osvobození pro úplné odpirace.

Výnos o osvobození od vojenské služby z náboženských důvodů (4.1.1919):

1. Kdokoli, kdo z důvodů své náboženské víry nemůže splnit vojenskou službu, může být poskytnuto lidovým tribunálem právo plnit náhradní službu ve zdravotnictví; tato služba bude stejně dlouhá jako vojenská a bude vykonávána zvlášť v nemocnicích pro nakažlivé nemocné nebo v jiném sektoru veřejného zájmu pod vlastního výběru.

2. Než se rozhodne o poskytnutí možnosti náhradní služby, požádá lidový tribunál v každém jednotlivém případě o osvědčení, které vydá "Spojená rada náboženských společností a skupin". Toto osvědčení musí výslovně říkat, že vykonávání vojenské služby je neslučitelné s danou náboženskou vírou a že osoba, která o zproštění žádá, tak činí se vši poctivostí a upřímností.

3. Ve výjimečných případech může "Spojená rada náboženských společností a skupin" (pokud rozhodne jednálně) požádat Prezidium všeruského ústředního výkonného výboru o úplné osvobození od vojenské povinnosti bez povinnosti vykonat náhradní službu. Toto právo může být poskytnuto, když je taková náhradní služba ohledná nejen neslučitelnou s náboženskou vírou obecně, ale také s literaturou společenství a s osobním životem odvedence šádajícím o společenství.

Prezident rady lidových komisařů V. Uljanov (Lenin)
Lidový komisař spravedlnosti D. Kurskij
Zástupce Rady lidových komisařů V. Monč-Drujevič
Tajemník L. Fotisava

Nadějný začátek

Tímto výnosem uznali bolševici existující tradici nenásilí v Rusku. Pacifistické sekty (Menonité, adventisté, "duchoborci"), jednotliví členové společenství protestantských církví (např. baptisté) a přívrženci Tolstého doktriny nenásilí vždy silně oponovali carskému militarismu. Proto je Lenin vždy považoval de facto za spojence bolševiků. Po Říjnové revoluci založily pacifistické skupiny "Spojenou radu náboženských společností a skupin". Tato rada chtěla prosadit legální uznání práva na odpírání. Bylo snadné Lenina získat.

Tolerantní postoj mohl posílit sociální základy nového státu. Nicméně pro spojení s pacif. sektami byly i ekonomické důvody. Například menonité byli nejen početní (přes sto tisíc členů), ale také bohatí. Sovětské Rusko, poničené válkou a občanskou válkou, mohlo dobře využít jejich technických dovedností v zemědělství. Navíc nebyl výnos v rozporu s marxistickou kritikou náboženství. Lenin neschvaloval náboženské koncepty nenásilí, ale myslel si, že utiskování není vhodným prostředkem, jak se s takovými myšlenkami vypořádat. Doktrína nenásilí byla opravdu považována hlavně za odraz nedostatečně vyvinuté kultury. Lenin věřil, že revoluční změnou celé sociální struktury zaniknou "reakční" doktríny samy od sebe.

Po revoluci nastal v Sovětském Rusku právní chaos, který dodržování výnosu komplikoval. Lidové tribunály a vojenské úřady ho vždy nepodporovaly. Mnoho odpíračů bylo uvězněno a několik jich bylo dokonce popraveno. Přesto ale během prvních let po revoluci mohly tisíce odvedenců uvedeného výnosu využít.

... zničeno Stalinem

Od začátku 20. let nastaly závažné konflikty mezi "Spojenou radou náboženských společností a skupin", která měla na postup v celé věci zaručený určitý vliv, a mezi sovětskou vládou. Vláda obvinila Radu, že se nespokojuje s obranou skutečných odpíračů, ale že snaží své pozice k padělání osvědčení a k propagaci pacifismu. Tyto aktivity údajně vedly k oslabování sovětského režimu. Rada pak byla z celé procedury vynechána. Od roku 1923 bylo právo na náhradní službu zaručeno pouze členům pacifistických sekt, kteří vojenskou službu odmítali již před Říjnovou revolucí. Jednotliví pacifisté jiných náboženských společností (např. baptisté) byli tudíž vyloučeni.

Za Stalina bylo právo na odpírání navíc a pro všechny zrušeno. Ve Stalinových očích byl pacifismus nejen reakční, ale i protisocialistický. Proto měl být vymýcen všemi možnými prostředky. Navíc byly sekty uzavřeny společenství a jako takové našly dohromady se státní strukturou, jak ji Stalin rozvinul. Zemědělská družstva založená členy sekt a "tolstojovci", která na začátku 20. let byla sovětskou vládou ještě podporována, nevyhovovala ani kolektivizaci zemědělství, kterou Stalin zavedl. Ve 30. letech bylo mnoho členů sekt přinuceno opustit své vesnice a deportováno na Sibiř nebo na neúrodný Sever. Mnoho jich zemřelo díky deprivaci a nesnázím. Díky těmto represím se náboženská a kulturní identita pacifist. sekt z velké části vytratila.

V současné době v Sovětském svazu křesťanská pacifist. tradice stále

...kinstale. Křesťané odpírači jsou zprevidla odsuzováni s důležitým trestem v
...Kroně skupin křesť. pacifistů patří nyní k sovětskému mírovému hnutí
...nemáložnosti odpírání.

Zatím není jasné, jestli nové stranické vedení pod Gorbáčovem převa
...převládá myšl. To, že se Sověti přiznali, když se hlasovalo o rezoluci týkající
...odpíračství v židovské otázce pro lidem převa GSS, je možná první pozitivní
...kou k obnově převa, které odpírači získali po říjnové revoluci. Komise pro
...lidem převa GSS bude o problému odpíračství znovu jednat v roce 1990. Dou
...fejmo, že Sovětský svaz při dalším hlasování nebude mlčet, ale jasně prosl
...ví ve prospěch všeobecného uznání odpíračství.

Draco Coppieters
Brusel, květen 1988

Uloženo

První poslední sobota

Z Riazovových sedů jsem očekával se sníženými pocity. Nevěděl jsem, a
...jsem od diskusního odpovídání očekával, a tedy jsem ani nevěděl, co si mám
...myslet o tom, jak proběhne. Jedno bylo jasné: to rozhodující teprve přijde
...v odpovědi na otázky, které jsem si klád. Byla tato sobota první nebo pos
...ní? Mělo se prokázat tu dosud nepřekonanou bariéru mezi oficiálními a neof
...ciálními stanovisky?

Zatím to nelze odhadnout. Padlo nejedno kritické slovo, které bude p
...stavitelům musí docet napříjemné. Vytvály otázky, kterými se dosud nikdo
...vážně nezabýval. Teprve zajímavého vyplývalo: na naši diskusii přišlo daleko
...ce lidí než na první diskusní klub KV SSM do Domu sovětské vědy a kultury
...v Praze. Přibližně 250 lidí se vneslo do sálu, dalších několik set jelo
...k naší diskusii. Mnozí počkali, aby se vrátili domů. A ti lidé pokojně odešli,
...a když nešli. Lze si představit, jak by to asi dopadlo, kdyby k sádku v
...evěni přicházeli SSB nebo i jen spoluprádající svazáci.

A jaká byla diskuse? Ten vytvořil zajímavý pohled. Nevin, jak věrný obr
...zám společnosti bylo osazenstvo sálu. Aktivisté NMS i svazáci měli zhruba
...dvou desítek lidí, kdo byli ostatní lze těžko říct, ale fakt je, že tam by
...ly zastoupeny rozmanité vrstvy - alespoň sociálně. Byli zde "disidenti", dů
...pisci, studenti, zástupci sdělovacích prostředků, důchodci, dokonce paní k
...drovačka, bývalý voják z povolání, voják z povolání v činné službě a zajiště
...také i pracovníci ministerstva vnitra, což nelze doložit, neboť se do diskuse
...nezapojili.

I na tomto mikrosvětě, lépe mikrostátě, bylo možno mnohé sledovat. Třeba
...mnoho početnou skupinu těch, jejichž názory se blížily k oficiálním, nebo
...a nyní byly ve shodě. Pár těch, kdo vyjadřovali stanoviska radikální a drtí
...vou většinu, která těm druhým projevovala sympatie. Nebo situaci, kdy začalo
...vzrůstat napětí díky ostrému diskusnímu příspěvku doprovázenému radikálními
...výkřiky. Zastánci oficiálních stanovisek se snažili situaci uklidnit, čine
...ji ještě více vyhrotili. Učinil jsem také pokus o sklidnění, ale marně. Pos
...dil jsem se proto, a nechal věcem volný průběh. Poté prokluzila starší dáma
...a její vnošení měla majitelé bouři v sále.

A když vznikla na tento moment, má obavy, co bude dál. Pochopil už
......že ti přece, že stávající je jedinou alternativou? Řekl jsem si vlastně
......že mlčení vytvoří mnohem větší napětí než polemika, byť by byla
......a to platí i o mlčenístech společenských.

A jak s napětím obstarat, jaká bude odpověď na naši úvodní otázku: bylo
...to sobota první nebo poslední? Mohlo by se totiž stát, že tam, kde se nesm
...mluvit, nemají hlas pokoje ve chvíli, kdy už půjde o mnohem víc, než o jed
...diskusii odpovídání.

26.2.1988

Jan Štěrba

Úryvky z dopisů Hany Marvanové z vazby

2.11.88

..... To, odkud píšu tento dopis, pro nás není žádným velkým překvapením, snad jen další peripetii mého doufání i v budoucnu neobvyklého života. K mé současné situaci: mám se tu v rámci možností docela dobře; víc se však z pochopitelných důvodů šířit nebudu. Snad jen, že Ivan Děmigerovič či Tulák po hvězdách na tom byli mnohem, mnohem hůř... V posledních dnech hodně přemýšlím nad problémy totožnosti času a rozdílnosti místa. Vycházejí si, o co v které chvíli asi dělám a co v té samé chvíli dělám já. Je to velmi zvláštní: když se hodně soustředím, jakoby malinko pomíjela rozdílnost místa a zůstávala pouze totožnost času. Zejména se to děje při usínání. Dá se říct, že v myslí je člověk svobodný tak, jak sám chce. A vlastně na světě už není větší svobody...

20.11.88

..... Ptáš se, zda se člověku v té situaci dá napsat "můj se". Musím tě ujistit, že samozřejmě dá. Myslím, že všude se dá žít a že všude se přitom člověk může "mít" nebo "nemít". A to, aby se člověk "měl" (tedy v rámci možností), ovlivňuje jednak člověk sám (tím, jaký je) a jednak to ovlivňují zdánlivé drobnosti, kterých je i tady dost. Ani nevíš, jak dobrou náladu mohu mít, když třeba dostanu dopis. Když vím, že na mě lidé myslí, a že v dobrém. To si říkám, že mám v životě vlastně velké štěstí. A kolem sebe vidím, že to nepotkává zdaleka každého. Naopak většina lidí zastává názor, že důvěřovat se nedá nikomu (ba ani sobě samému) a tak, jak oni nikomu nedůvěřují a nevěří na lidskou dobrotu a charakter, tak ani jin se nedá důvěřovat. Četla jsem tady povídku H. Balzaca Plukovník Chabert, kde je tato myšlenka: "Neštěstí je jakýsi elixír, který utvrzuje základní ráz naší povahy; u některých lidí zvyšuje nedůvěru a zlomyslnost, u těch zase, kdo mají srdce na pravém místě, posiluje dobrotu." To je pravda, že? A neplatí to jenom o neštěstí...

4.12.88

..... Vyřídil pozdravy a dík všem, kdo mi napsali nebo kdo na mě myslí. Skutečně si toho vážím a oceňuju to a mám z toho velkou radost. Vrátním se ještě k životu zde. Myslím, že někde, kdo tady nikdy nebyl, nepochopí, že i tady se žije. Pro ty, kteří jsou venku, se život lidí tady zastavil, ale tak to není. Plyne zde jako všude jinde, jenže jinak, jako by byl o zedem jiným, jako by byl paralelní a nezávislý na životě tam za "bránou šedivou". Jsou tady jiné problémy, jiné zvyky, jiné normy než venku, ale při hlubším pohledu vlastně podobné. Nenormální je život zde vlastně jen tím, že všichni vědí, že existuje jiný, lepší život venku. Kdyby toho nebylo, nikomu by vězení nevaňdilo. Jde vlastně jen o míru svobody, ve které člověk žije; někde je větší, někde menší, nikde na Zemi není absolutní. Přesto však tato absolutní svoboda ale existuje - v naší myslí a záleží na nás samotných...

18.12.88

..... Když už jsme u vánoc, doufám, že nebudete příliš smutní, že s vámi nejsem, víc přece, jak bych ráda. Ale nedá se nic dělat. A překážky jsou pro člověka strašně důležité, ještě důležitější než ty dobré věci. Důkaz tohoto tvrzení je velmi jednoduchý: např. národní mentalita se vytváří v průběhu dějin národa - četla jsem nyní knihu polských autorů "Ženy bez stínu" o životě Grómska a jeho obyvatel Eskymáků. Jejich životní podmínky byly a jsou neuvěřitelně těžší než naše a my se jim taky vytrvalostí, odvahou a hrdostí těžko vyrovnáme. Napadá mě, že by si lidé, když si vzájemně přejí všechno nejlepší, měli přát nejen štěstí, ale i přinejmenším množství překážek...

1.1.89

..... Silvestr byl ve znamení očekávání přínosů. Osvěti cukr - kámen úrazu byl v tom, jak jen tu přínos poznáme, když nemáme hodinky. Ale nakonec to dobře dopadlo. Hluk z Prahy potvrdil, že nejlepší právě odpolední 12 - takto připítek (samo-

zřejmě nealkoholický), krátký pohled přes mříže (jak poetické) na noční oblohu s několika světly obzoroje a pak spát. Ráno se přece vstává jako vždy brzo. (...) Myslela jsem na vás, na mnoho dalších lidí, myslela jsem na ty, kteří mi napsali ve svých pozdravech tak krásná slova. Měla jsem pocit, jako bychom byli spolu, a ta vzdálenost, která nás dělí, se mi zdála vlastně zanedbatelná. Na závěr dopisu ještě přání: Ať rok 1989 stojí za to a ať je nám všem dobře. Hanka.